CHRISTLICHE STIMME • CHRISTIAN VOICE • LA VOIX CHRETIENNE

MÜNCHEN • B 20409

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 71 ЖОВТЕНЬ • OKTOBER 2019 • Nr. 20 (3024) ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

АПОСТОЛ XX СТОЛІТТЯ

Коли Митрополит Андрей прийняв єпископські свячення, він поступив на важкий та відповідальний шлях праці, залишивши вигідне життя, багатство і почесті. Ту працю у Христовому винограднику він розпочав від народу. Місії, візитації, напімнення, батьківські поради, проповіді, пастирські послання – усе це в короткому часі зробило Митрополита Андрея незвичайно популярною та улюбленою особою посеред українського народу.

Між іншим, він написав велику кількість чудових мовою і змістом пастирських листів, між якими є справжні наукові розвідки, де обговорюються не лише питання чисто церковно-релігійні, але й пекучі питання суспільно-політичного характеру; сповнені вони дивною безпретенсійністю, небувалим тактом, глибоким розумом, безмірною любов'ю до своєї Церкви та народу, естетикою та культурою вислову, щирістю думок, вражень та почувань.

Від його пастирських листів якась дивна міць і сила переконання пливе в душу читача та спонукує нас низько схилити голову перед могутньою постаттю Учителя, Апостола і Пророка. У своїх численних листах та посланнях Митрополит залишив нам свої поучення та заповіти. В них найкраще можна пізнати його душу, наміри, прагнення та ідеали. Те, що про нього пишуть, чи говорять, є завжди, до деякої міри, суб'єктивне, але в його власних словах бачимо його самого, його правдиве апостольське серце, силу та глибину його проникливого розуму, його християнську любов, якою він обіймав своїх і чужих, його духове "Я".

У рамках цієї скромної статті постараємося схопити велику постать Митрополита Андрея на підставі його власних слів, записаних у його посланнях, проповідях чи листах.

Продовження на 4 стор. ▼

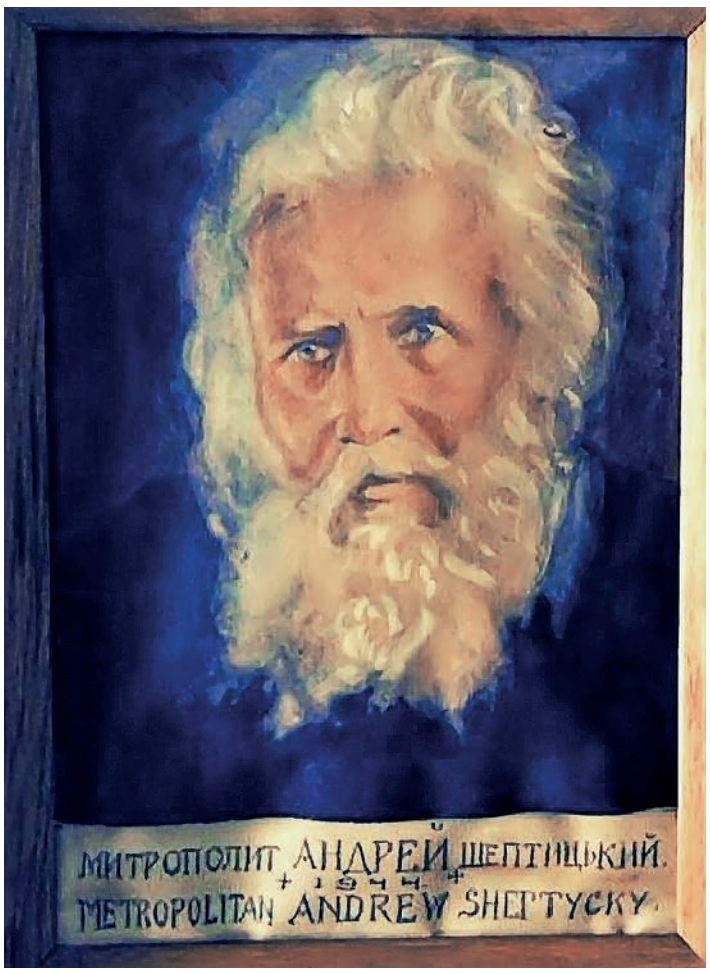

Портрет Митрополита Андрея Шептицького (1865–1944). Робота Юліяна Крайківського (1892–1975), маляра з Галичини, який після II світової війни еміґрував до Америки

На 8 стор. проводимо у світлу путь нашого багатолітнього мюнхенського парафіянина пана Григорія Комаринського. Читайте фрагмент його спогадів про скитальську долю цього уродженця с. Мозолівка Підгаєцького повіту Тернопільської області: що любив, чим жив і, нарешті, що і як його привело на німецьку землю

ХГ

ПІСЛЯ ЗАГИБЕЛІ ЄДИНОГО СИНА…

Маленькому Микиті нині 5 рочків. Золотоволосий радісний хлопчик. Він безтурботно обіймається з мамою, міцно тримає її за руку дорогою до садочка і навіть не здогадується, що такої доброї матусі міг би вже ніколи не мати. Якщо б не біда. У кожного з них своя, але і багато в чому схожа. Колись у Тетяни був інший, уже дорослий, син, а у Микити – інша мама. Ці двоє могли б ніколи не зустрітися, та їх поєднала доля.

Липень 2014-го. Тетяна поверталася з нічного чергування і не могла зрозуміти, чому її не полишає відчуття, що ось-ось додому має повернутися її син Артем. Він був десантником у складі 95-ї окремої аеромобільної бригади, підписав контракт після строкової служби. Одним із перших вирушив на схід. «Син до останнього не розповідав, що перебуває у районі бойових дій, заспокоював, що далеко від небезпеки і обіцяв скоро приїхати у відпустку», – розповідає Тетяна Стриженко. Аж раптом пролунав дзвінок: «Ваш син загинув під час виконання бойового завдання у районі Лисичанська». У жінки земля вислизнула з-під ніг. Її 20-річний єдиний син загинув майже там, де народився.

«Так вийшло, що 13 років тому ми переїхали з Луганщини до Житомира. Шукали для дитини кращого життя. Хто ж тоді знав, що там, де народився, Артем зустріне свою смерть», – говорить крізь сльози мати.

Та чому її син поїхав захищати схід України жінка добре розуміє. Майже все своє дитинство Артем провів у Сватовому. Там пішов до школи, там у бабусі і дідуся проводив кожне літо навіть після переїзду до Житомира. Там разом із дідусем майстрував техніку, дуже пишався, що зробив справжній механізований трактор, щоб було легше обробляти поле. Там уперше закохався і вперше поцілував дівчину.

Продовження на 2 стор. ▼

ПІСЛЯ ЗАГИБЕЛІ ЄДИНОГО СИНА…

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

21 липня 2014 року, захищаючи рідну землю у складі штурмової групи зі знищення бойовиків, під час виконання бойового завдання солдат Артем Стриженко загинув під Лисичанськом Луганської області, так і не зустрівши свій 21-й день народження.

«Нам не сказали, як загинув Артем. Загальні фрази: під час виконання бойового завдання. Вже на похороні хлопці розповідали, що йому в спину вистрілив бойовик, підло підкравшись ззаду. Казали, що помстилися за Артема, та хіба нам від того легше?» – каже мати. Її син повернувся додому, як і передчувало її серце, але не так, як їй мріялося.

«Коли ми отримали речі нашого сина після його загибелі, в наплечнику я знайшла прапор України. Цей прапор йому подарував товариш. Артем мріяв зібрати на ньому підписи всіх своїх побратимів. Але не встиг. Цей прапор я передала школі, в якій він навчався, щоб для майбутніх поколінь збереглася пам'ять про Артема і стала зрозумілішою ціна, якою досягається незалежність нашої країни», – розповідає Тетяна Олегівна.

Артем Стриженко нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Утративши єдиного сина, Тетяна з чоловіком довгих три роки не тямилися від горя. «Коли наш Артемко був живий, ми були дуже щасливі, але не цінували цього. Постійно кудись поспішали. Цінність життя зрозуміли вже після загибелі сина, але який у тому житті сенс?» – каже Тетяна. Думали народити ще одну дитину, та вирок лікарів завдав неочікуваного удару. Саме тоді, блукаючи лікарняними кабінетами, згорьоване подружжя дізналося про нелегку долю маленького хлопчика, якого спіткала біда. Микиткина мама померла, коли йому ледве виповнилося 4 рочки. Маленький беззахисний хлопчик опинився сам на сам зі своїм горем, бо ні татка, ні найближчих родичів не мав. Соціальні працівники саме обирали для нього сиротинець…

Нині Микиткині найрідніші люди – Тетяна та Олег Стриженки. Він лагідно називає їх мама і татко, радісно обіймає, розглядає фотографії свого старшого

братика Артема, знає: той був дуже сильний і сміливий, захищав батьків від поганих людей, а тепер він живе на Небі і звідти оберігає їх усіх. Нині для свого братика малюк чи не щотижня разом із батьками приносить найкращі квіти і не розуміє, чому той вже ніколи не повернеться.

Колись Тетяна розкаже Микиті, що разом із братиком на Небі живе і його перша мама, яку малюк уже майже не пам'ятає. Разом із сином вони відшукають її могилу і принесуть найгарніші квіти. Поки що жінка не засмучує малюка розповідями про це, даруючи йому щасливе, необтяжене горем дитинство.

Нині ці двоє, чекаючи татка-дальнобійника з рейсу, прогулюються парком, обидва золотоволосі, веселі, і, на перший погляд, безтурботні. Для перехожих вони звичайнісінькі мама з сином. Лише дехто помічає, що, на відміну від інших, вони ніколи не поспішають, насолоджуються кожною хвилиною разом, хоч би як кудись спізнювалися. Мабуть, тому що обоє добре знають ціну життя. Тож головне для них – встигати жити.

Ольга Мосьондз, «АрміяInform»

Думи мої…

68 % ПРОТИ 23 %

Нас 68 %. Ще раз нагадаю дані соцопитування від СГ «Рейтинґ»: найважливіший там результат – це подиву гідна єдність країни в питанні, чи вважати Росію аґресором. ТАК вважає 68 % українців, і цифра ця (видно на відстані року) стабільна. А це, своєю чергою, означає повний національний консенсус у питаннях загрози незалежності країни («Капітуляції Ні!»).

Це я до того, що, по-моєму, час забувати мем про «73 %» (чи 44 %, чи як хто рахує). Після підписання «відступу ЗСУ за формулою Штайнмаєра» оті 73 % розтанули, як притчеве заяче сало, і оголилось «тверде тіло»: 23 % – це ті, хто Москві лояльний більше, ніж Києву («враґ нє в Москвє, враґ в Кієвє»). Ось із ними порозуміння в осяжному майбутньому таки навряд чи можливе. Це не ГРОМАДЯНИ – це РЕЗИДЕНТИ, і на українських виборах вони, за всіма законами логіки, не мусили б мати права голосу. Але й «на ґражданскую вайну в Украінє» їх ФСБ теж не розкрутить, дарма праця, – це не вояки, це телеглядачі.

Можна сперечатись, багато це чи мало – коли в країні п'ята частина населення за своїм світоглядом «негромадяни». Але зараз важливо зрозуміти: 68 % проти 23 % – цілком достатня пропорція, щоб перешкодити охочим віддати ворогові на заклання нашу землю і наших людей.

Оксана Забужко, з Фейсбуку

Початок жовтня 2019 р. Вхід до будівлі київської міської управи

ХРИСТОС – ЦАР-ВСЕДЕРЖИТЕЛЬ

Святе Письмо різними іменами говорить про Ісуса Христа: «Спаситель» (Лк. 2,11); «Син Всевишнього» (Лк. 1,32); «Агнець Божий» (Ів. 1, 29). Ісус Христос при різних нагодах також називає себе різними іменами, наприклад: «Я – добрий пастир» (Ів. 10,11); «Я світло для світу» (Ів. 8,12); «Я – хліб життя» (Ів. 6, 35); «Я – дорога, правда і життя» (Ів. 14,6). Але одне ім'я найкраще відкриває нам всемогутність і велич Христа-Спасителя. Це ім'я – Цар-Володар.

У Старому Завіті пророк Даниїл заповів, що «влада його – влада вічна, і царство його не занепаде ніколи» (Дн. 7, 14). Під час благовіщення в Назареті архангел Гавриїл заповів Пречистій Діві Марії, що Христос буде Царем та «царюванню його не буде кінця» (Лк. 1, 33).

Мудреці з далекого Сходу, прибувши до Єрусалиму, запитували: «Де цар юдейський, що оце народився?» (Мт. 2, 2). На запитання Пилата: «Чи ти цар?», Христос відповів: «Ти кажеш, що я цар. Я на те уродився і прийшов у світ, щоб свідчити істину» (Ів. 18, 37). Над головою розп'ятого Христа-Спасителя на хресті був напис трьома мовами: «Ісус Назарянин Цар Юдейський» (Ів. 19,19). Розкаяний злочинець на хресті проказав до Ісуса Христа з вірою: «Ісусе! Згадай про мене, як прийдеш у своє царство» (Лк. 23, 42). У книзі Одкровення сказано, що святий Іван у видінні бачив Христа, одягненого в царську одіж, а на одежі блищав напис: «Цар царів і Володар володарів» (Одкр. 19, 16). Ісус Христос є Царем вселенної.

Які ж прикмети Христа-Царя? Історія знає численних славних, могутніх і визначних царів. Історія знає царів жорстоких, тиранів, які розкошували і забавлялися в палатах тоді, коли їхні піддані гинули на війні, вмирали з голоду або невинно каралися в тюрмах. Христос-Спаситель не був таким царем.

На запитання Пилата «Чи ти цар?», Христос лагідно відповів: «Царство моє не від цього світу. Було б моє царство від цього світу, то сторожа моя була б воювала, щоби мене не видали юдеям. Але не звідсіля моє царство» (Ів. 18, 36). **Продовження на 3 стор.** ▼

ХРИСТОС – ЦАР-ВСЕДЕРЖИТЕЛЬ

▼ Продовження. Початок на 2 стор.

Христове царство не має нічого спільного з політикою, воно не побудоване на армії, на панцирних танках чи ракетах; Христове царство – це царство душ, царство миру і любові.

В Оливному саді, коли апостол Петро витягнув меч, щоб боронити Христа перед ув'язненням, Спаситель промовив до Петра:

«Вклади твій меч назад до піхви… Чи гадаєш, що я не міг би попросити Отця мого, і він зараз же не дав би мені більш як дванадцять легіонів ангелів?» (Мт. 26, 52–53), а один ангел є могутніший від тисячі вояків. Христос-Цар не бажав оборони, бо він прийшов на землю вмерти на хресті за грішний людський рід.

Після чудесного розмноження хліба одухотворений народ хотів проголосити Ісуса Христа царем, а Спаситель відійшов на самітне місце і скрився (Ів. 6, 15). Чому? Бо Христове царство «не від цього світу» (Ів. 18, 36). Христос-Цар прийшов на землю не провадити війну, але жертвою своєї крови і смерті на хресті усім віруючим відчинити вступ до небесного вічного щастя. «Я прийшов, щоб життя мали – щоб достоту мали», – каже Христос (Ів. 10, 10).

На Тайній Вечері Христос, Цар Вселенної, обмив ноги своїм учням. При цій нагоді Спаситель повчав апостолів словами:

«Царі народів панують над ними» (Лк. 22, 25). «Не так хай буде з вами! А навпаки: більший між вами, нехай буде як молодший, а наставник як слуга. Хто бо більший? Той, що за столом, чи той, що служить? Хіба не той, що за столом? Та, проте, я між вами як той, що служить» (Лк. 22, 26–27). «Син Чоловічий прийшов не на те, щоб йому служити, лише щоб служити й віддати своє життя, як викуп за багатьох» (Мр. 10,45). Христос-Спаситель – це справді цар жертви, цар миру і любові. «Ярмо моє солодке й тягар мій легкий»,– каже Христос (Мт. 11, 30).

Яким має бути наше ставлення до Христа-Царя? Кожна людина на світі мусить зайняти якусь позицію супроти особи Христа-Царя. «Хто не зо мною, той проти мене», – вчить Христос (Лк. 11, 23). Або людина вірить в Христа, любить його, заховує заповіді його і буде щаслива навіки, або погорджує ним, відвертається від нього і стягає на себе вічну кару.

Христос має бути царем наших душ. Якщо у наших душах є Божа ласка, якщо совість каже нам,

«Христос Вседержитель», II пол. XIX ст., Поділля. Музей Івана Гончара

що ми стараємося бути гідними учнями Христовими, тоді Христос царює в нас. Христос-Цар має бути царем наших родин, наших громад, нашого народу. Якщо в родині царює мир, любов і згода, якщо члени родини моляться, заховують Божі заповіді і приступають до Святих Тайн, у такій родині Христос є Царем.

Мільйони віруючих християн терпіли переслідування, застрашливі муки, каторги і відважно йшли на мученицьку смерть за вірність Христові-Цареві. Скільки наших вірних братів і сестер в Україні могли промовити словами апостола Павла: «Я певний, що ні смерть, ні життя, ні ангели, ні князівства, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні висота, ні глибина, ані інше якесь сотворіння не зможе нас відлучити від Божої любови, що в Христі Ісусі, Господі нашім» (Рм. 8,38–39). В нашому обряді ми щодня молимося словами: «Прийдіте, поклонімся Цареві нашому Богу. Прийдіте, поклонімся Христові, Цареві нашому Богу. Прийдіте, поклонімся і припадім до самого Господа, Ісуса Христа, Царя і Бога нашого».

Дві тисячі років вороги Божі з пекельною ненавистю старалися «зложити Царя-Христа до гробу». Римський імператор Нерон в 64 році, підписуючи декрет про гонення християн, сказав: «Як я справлюся з цими християнами, то світ навіть не буде знати, що вони жили на землі». Наївний поганин думав, що пам'ять про Христове царство загине.

Нерон закінчив життя самогубством, а на тому місці в Римі, де апостол Петро був розп'ятий і де вмирали святі мученики за вірність Христові, знаходиться найславніша у світі базиліка св. Петра. На площі перед базилікою височить завезений з Єгипту могутній обеліск, на якому читаємо слова: «Христос перемагає, Христос царює, Христос наказує». Щасливі ми, християни, що належимо до Христа-Царя, бо з Христом-Спасителем будемо жити на віки вічні. Амінь.

Кир Інокентій Лотоцький, ЧСВВ.
Подано за: «Місіонер»

ГРЕЦЬКА ЦЕРКВА ПЕРШОЮ ВИЗНАЛА ПЦУ

Позачерговий собор ієрархів Грецької Церкви 12 жовтня схвалив рішення про визнання автокефальної Православної Церкви України. Вже найближчим часом предстоятель ПЦУ Епіфаній може відвідати Грецію та співслужити з предстоятелем Церкви Еллади. Це буде останнім етапом визнання ПЦУ з боку Грецької Церкви. Таким чином Елладська Церква стала першою після Вселенського патріархату (який надав автокефалію ПЦУ) з-поміж помісних православних Церков світу, яка визнала незалежну ПЦУ та вступає з нею у євхаристійне спілкування. Вона є однією з найбільших православних Церков світу й вважається у Греції державною. Рішення в Афінах має відкрити шлях для активнішого визнання незалежної від Москви ПЦУ світовим православ'ям. Також це може сприяти переходу до автокефальної Церкви парафій від УПЦ МП. ПЦУ була створена на Об'єднавчому соборі у Києві 15 грудня 2018 року, а 6 січня 2019-го Вселенський патріарх вручив митрополиту Епіфанію томос про автокефалію. У відповідь РПЦ розірвала спілкування з Константинополем, це ж саме одразу зробила УПЦ Московського патріархату, яка підпорядковується РПЦ. (Віталій Червоненко, BBC News Україна)

НОВА КНИГА З ЦЕРКОВНОГО ПРАВА

У видавництві «Астролябія» у Львові вийшла нова книга о. д-ра Андрія Танасійчука «Канонічне право Східних Католицьких Церков». Ця праця є результатом багаторічної викладацької роботи автора на факультеті канонічного права св. Пія X у Венеції. У книжці висвітлені основні теми східного канонічного права, а також подані наукові статті автора, присвячені актуальній правовій проблематиці. Враховуючи невелику кількість україномовної літератури у галузі канонічного права, ця праця стане цінним надбанням української каноністики і істотним внеском в її розвиток. Андрій Танасійчук – парох парафії Благовіщення Пречистої Діви Марії в м. Коломия; доктор східного та латинського канонічного права; професор Факультету канонічного права св. Пія X у Венеції; Голова Товариства українських каноністів; дійсний член міжнародного Товариства права Східних Церков та міжнародного Товариства канонічного права. (ДІ УГКЦ)

ПРО БОЖІ МЛИНИ…

Схоже, наші ЗМІ це пропустили, то я нагадаю: 19 вересня Європарламент прийняв епохальну резолюцію: «Про важливість європейської пам'яті для майбутнього Європи». Через 74 рр. після закінчення Другої світової нарешті офіційно сказано довгозамовчувану (в кращому разі – крізь-зуби-мимрену) правду: що в розв'язанні ДСВ були рівно винні Третій Райх і СРСР, і що, на відміну від першого, злочини другого ще не отримали в європейській свідомості належної оцінки. І це – реально перемога, так. І наша також – не без нашої участи й здобута! Божі млини – вони все-таки мелють, хоч і повільно… (Оксана Забужко, з персональної сторінки у Фуйсбуці)

ШКОЛА ім. ВАСИЛЯ СТУСА НА ДОНЕЧЧИНІ

Ім'я українського поета, дисидента, політв'язня, Героя України Василя Стуса буде носити загальноосвітня школа № 8. Ініціатива присвоїти ім'я дисидента Донеччини Василя Стуса школі № 8 належала педагогічному та батьківському колективам навчального закладу та була підтримана на громадських слуханнях. Василь Стус народився на Вінниччині, але його дитинство і юність минули на Донеччині. За власні переконання щодо необхідності збереження й розвитку української культури зазнав репресій з боку совєтської влади, його творчість була заборонена, а він сам був засуджений до тривалого перебування в місцях позбавлення волі, де й загинув. (Вчасно)

У БЕЛЬГІЇ ВІДКРИЛИ ПАМ'ЯТНИК АННІ ЯРОСЛАВНІ

У Бельгії, в місті Арлон, відкрили бронзову скульптуру Анни Ярославни – королеви Франції і доньки великого князя Київського Ярослава Мудрого із Реймським Євангелієм у руках. Пам'ятник Арлону подарувала громада Києва в рамках проєкту «Шлях королеви», який передбачає встановлення пам'ятників Анні Київській у ключових містах Європи на шляху до Франції. Статуя юної княжни Анни, авторства Костянтина Скритуцького, є реплікою скульптури, встановленої у листопаді 2016 року в сквері Анни Київської на Львівській площі в Києві. Пам'ятник встановили біля костелу святого Доната, розташованого на пагорбі Кніпшен, саме в цій частині пагорба у XI-XVI століттях стояв замок Арлонського графства. Ймовірно, що саме тут гостювала Анна в XI столітті, коли здійснювала свою подорож до Франції. Пам'ятник київській княжні торік встановили у французькому місті-побратимі Києва – Тулузі, а цього року – в Джакарті. Також у 2018 році громаді Кракова передано для встановлення авторську репліку пам'ятника Анні Київській. Подібні скульптури також планується відкрити у Чехії, Австрії та Німеччині. (Новинарня)

АПОСТОЛ XX СТОЛІТТЯ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

«Я з діда і прадіда русин [українець], Церкву нашу і святий наш обряд полюбив цілим серцем і справі Божій посвятив ціле моє життя… А днесь перший раз відзиваюся до вас тим моїм пастирським листом; хотів би я, Дорогі Браття, не лише переслати вам моє слово найщирішого привіту, але заразом відкрити перед вами ціле моє серце і всю батьківську любов, котру Христос уложив у мою душу… І я вже днесь бажав би, щоб між вами не було терпіння, не було біди, щоб ви всі були і на цім світі, і навіки щасливі. Я хотів би обтерти всі сльози з очей тих, що плачуть, потішити кожного, хто сумує, скріпити кожного, що хворий, просвітити кожного, хто темний»…

Іван Брезвин. «Єромонах Роман Андрей Шептицький ЧСВВ»

Це перші слова, з якими Митрополит Андрей звернувся до своїх вірних. Це своєрідна програма його праці, яку він виконував протягом свого життя повністю. А закінчив він своє перше послання зворушливою молитвою, з якої б'є глибока та безмежна любов до його вірних та його улюбленого народу.

«Вислухай, Господи Боже, Отче наш, молитву від мене, раба Твого, котрого Ти поставив пастирем того народу. Даруй їм оставлення прогрішень, покрий їх могучим Твоїм покровом, десницею Твоєю провадь їх, умири їх жизнь, Господи, помилуй їх як благ і чоловіколюбець».

Усі нещастя нашого народу переживав Митрополит Андрей тяжко, але ніколи не вгнувся; свій український народ усе кріпив на дусі та закликав зберігати рівновагу духа, щоб терпеливо зносив лихоліття і з вірою чекав на кращі часи. Вірний наложеним на нього урядом Пастиря обов'язків, свого народу ніколи не залишав, ані коли йшли царські війська 1914-го року, ані коли большевики окупували Західню Україну в 1939 році, хоча був цілком свідомий, що на нього чекає, але він залишився зі своєю паствою, а коли в 1944-му році большевики знову поверталися в окуповані західні українські землі, то Митрополит не пішов у західний світ, а лишився зі своїми вірними, щоб з ними випити до дна гірку чашу большевицького поневолення. Він підтримував їх на дусі в найчорніші години, він їх наснажував вірою та готував до кращих днів волі.

Митрополит Андрей – це втілення терпінь українського народу, образ праці та жертви за вірних. Усе своє життя він болів нашими стражданнями, але ніколи не падав духом, трагедію своєї Церкви та свого народу переносив велично з глибокою вірою у майбутнє.

> Коли в 1939-му році наш народ переживав тяжкі хвилини, Митрополит Андрей в часі Великого посту написав послання, в якому потішав його та кріпив на дусі.

«Потішати кожного з вас у вашім горі, яке є тим самим моїм терпінням, і потішати вас у тих великих всенародних терпіннях, що їх усі відчуваємо в теперішню хвилину, коли всі боліємо з приводу смерти тисяч найкращих синів нашого народу – це мій святий обов'язок душпастирський».

Як добрий батько, Митрополит Андрей слідкував пильно за нашою молоддю і коли бачив, що їй грозить якась небезпека, або що вона сходить на манівці, то зразу ж навчав її та старався вивести її на правильний шлях. А складаючи молоді великодні побажання, так навчав її.

«Празник Христового Воскресення – це твій празник, дорога молоде, бо він є празником надії, а надія, то твоя прикмета, твоя чеснота. Це твоя прикмета, бо ти є нашою надією: нас, старших, і цілої нації… Покладаючи на вас надію, хай нам, старшим, буде вільно й цього надіятися, що усе зумієте і нашу добру волю, і наш багатий досвід, як слід оцінювати, а того досвіду вживати у спільній нашій праці над майбутністю».

> Митрополит Андрей не є власністю лише галичан-католиків, він належить усім українцям. Він не тільки галицький Митрополит, але голова Церкви, в якій гармонійно об'єдналися християнство, католицизм та національний дух.

Шептицький – це вірність канонам Церкви та ідеалам нації, це символічна постать єдности релігійно-національної, це символ повороту старої української шляхти до рідного народу та віднова старих українських традицій, це символ вірности українського народу Церкві та служба Церкви народові.

Завдяки своїй всебічній діяльності Митрополит Андрей став духовним Патріархом усього українського народу, без різниці віровизнання. На довго залишаться в пам'яті багатостраждного українського народу по той бік Збруча теплі слова Митрополита Андрея, звернені до братів над Дніпром на Різдво 1937 року, в яких говорилося:

> «І до вас моє слово, нещасні Брати над Дніпром. Найзавзятіші вороги мучать вас і переслідують, жадні християнської крови, вживають всіх заходів, щоб винищувати вас; ваша надія в Бозі, Христос переміг світ, переміг зло, переміг смерть. Ідіть за тим переможним Вождем!».

Із голосним протестом та святим обуренням піднеслася велична постать Митрополита Андрея в обороні руйнування поляками українських православних церков на Холмщині та Підляшші в 1938 році. Сміливо виступив проти ославленої «ревіндикації» та руйнування Божих домів. Багато витерпів Митрополит Андрей за той сміливий крок у ті дні загальної мовчанки, взаємного недовір'я, упереджень. Коли мовчало все польське духовенство, почувся могутній голос правдивого християнського Архипастиря, – «Мужа, котрий своїм ясним розумом і дійсно християнською совістю зрозумів усю неправду поволоки, якою прикривалися ті, що простягали по православні святині свої облудні руки і відчув усе нехристиянське єство їх вчинку», як висловився православний письменник та місіонер Й. Перетрухин, почувши про славнозвісне інтерв'ю Митрополита Андрея у справі «ревіндикації церков».

Поляки сконфіскували послання Митрополита Андрея в справі подій на Холмщині і Підляшші з серпня 1938 року. Те послання, то справжня перемога великої християнської любови над ненавистю. Грімкий голос Митрополита Андрея – то подія великої історичної ваги, то незабутній документ високої зрілости, яким можемо сміливо почванитися перед світом, бо в ньому, мабуть вперше з ясністю та силою виступив, як правдивий носій християнської любови в обороні православних братів один з визначніших Владик Української Католицької Церкви.

> Для тих, які відцуралися свого походження, свого обряду та своєї милозвучної мови, мав Митрополит Андрей слова догани.

«Не забувайте бесіди [мови], яку вам діди і прадіди передали у спадщину. Держіться добрих старих українських звичаїв. Не встидайтеся ані нашої мови, ані нашого обряду, голосно признавайтеся до нього, що ви українці, поступками своїми старайтесь з'єднати і собі, і народові пошану і славу в людей». [Із промови до канадійських українців.]

Із Святоюрської гори Митрополит Андрей охопив усі простори української землі та дав духовний провід українському народові. Великий Митрополит експансією своєї духовости та величчю своєї думки затирав віроісповідні та партійні різниці, ламав духовні кордони, об'єднував усіх тих, що називали себе українцями. Був це соборник, всеукраїнський Владика. Ідея соборности української нації була провідною зорею його життя і діяльности.

Митрополит Андрей, неначе апостол Павло, на якого був схожий своїм аристократичним походженням, правничою і філософічною освітою, шириною світогляду, незвичайною людяністю, мав усі дані на те, щоб духовно об'єднати ввесь український народ, де б він не жив. Він об'їхав усі закутини української землі, а коли не міг, то знову, як апостол Павло, посилав їм послання та пастирські листи. Обняв своїм широким серцем цілий український народ, його минуле, теперішнє і майбутнє, усі його радощі, турботи, болі і змагання.

Шукаймо у тій світлій поставі великого Митрополита надхнення і сили для дальшої боротьби за здійснення тих ідеалів, які Він нам вказав.

Євген Дачишин,
Календар «Світла»

ЄПИСКОПСЬКА ВЛАДА – ЦЕ НЕ ВЛАДА СИЛИ, А СИЛА СЛУЖІННЯ

01 вересня у Апостольській Столиці повідомили, що Святіший Отець Папа Франциск прийняв зречення владики Гліба Лончини з позиції єпископа Лондонської єпархії Пресвятої Родини. Після оголошення новини владика Гліб коротко розповів про підсумки служіння у Великобританії та плани щодо майбутнього.

Як би ви підсумували 10 років служіння у Великобританії та Ірландії? Що змінилося? Що вдалося розвинути і зберегти?

Вл. Г. Лончина: У 2009 році я прийшов до Британського екзархату як Апостольський адміністратор, відтак Синод єпископів УГКЦ вибрав мене на екзарха. Пізніше Синод скерував прохання до Папи Бенедикта, щоб піднести наших два екзархати в Західній Європі, у Великобританії і Франції, до гідності єпархій. Це сталося в січні 2013 року. Вважаю за велике благословення участь в інституційному та пасторальному розвиткові єпархії в Лондоні, яка за ці роки стала рідною.

Своїм головним завданням я вважав не адміністрацію, а бути душпастирем для наших вірних у Великобританії, але також у Ірландії, де я є Апостольським візитатором ще від 2004 року.

У Великобританії є дві хвилі міґрації: повоєнна та сучасна, яку часто називають трудовою. Це дві окремі групи людей, яких я намагався об'єднувати, допомагати, щоб новоприбулі інтеґрувалися у суспільстві, одні одних підтримували і співпрацювали. Мої інструменти були доволі прості: проповіді, духовні науки, сповіді, конференції та звичайні зустрічі.

Якою є наша Церква в цій частині світу?

Вл. Г. Лончина: Лондонська єпархія Пресвятої Родини охоплює всю Велику Британію, тобто острів, на якому містяться Англія, Уельс і Шотландія. Як я вже сказав, головно можна виділити дві хвилі міґрації. Післявоєнна еміґрація була велика, більше 30 тисяч, і люди селилися по всьому острові. Тому наші парафії розсіяні по всій території Великої Британії: від Шотландії і до півдня Англії. Наша Церква була досить добре організована. Наші люди не будували храмів, бо не було можливості, але купували вже існуючі, переважно англіканські, які пристосовували до нашого обряду. Існували різні культурні та освітні організації. Це все разом становило нашу дійсність.

Але в 1990-тих роках багато людей із старої еміґрації померло, а їхні діти і внуки з різних причин відійшли від Церкви. Кількісно за 70 років Церква дуже зменшилася. Тоді наприкінці 1990-их та на початку 2000-их почали приїжджати люди з України, які знову заповнюють храми. Однак, вони селяться переважно у великих містах, де є робота, зокрема в Лондоні. Наша катедральна парафія складається переважно з нових еміґрантів. У інших місцевостях нових еміґрантів менше, і це помітно в храмах.

Сьогодні ми маємо 30 душпастирств, з яких 10 – це повноцінні парафії, а решта 20 – місійні точки, де досить мало вірних, і Богослужіння відбуваються не кожної неділі.

Як характер розселення нової еміґрації впливає на служіння? Які це виклики ставить перед єпископом і священниками?

Вл. Г. Лончина: Душпастирство в умовах такого розсіяння дуже відрізняється від України, коли люди є разом і на Батьківщині. Через розкиданість і постійну зайнятість, адже люди передусім приїжджають працювати, можемо бачити своїх вірних лише в неділю. Уся душпастирська робота практично відбувається протягом кількох годин. Це вимагає більшої уваги, бо в ту одну неділю треба сконцентрувати весь душпастирський план. Це є викликом для служіння священника, який повинен зосередитися на потребах людей, що приходять до нього, і дати їм усе, що може.

Але священників також бракує, і не всі вони мають час бути довше з громадою. У Лондоні маємо багато сповідей, часто сповідаємо від ранку до пізнього пообіддя. Це також важлива форма душпастирства.

З чим пов'язане ваше рішення відійти від уряду правлячого архиєрея?

Вл. Г. Лончина: Минулого року наш Синод мене призначив головою Комісії з підготовки літургійних текстів, а цього року Святіший Отець мені доручив бути Апостольським адміністратором Паризької єпархії святого Володимира, відколи владика Борис Ґудзяк став митрополитом Філадельфії. Це є дві великі відповідальності, що додалися до головної – провадити Лондонську єпархію. А ще через різні інші зобов'язання багато подорожую, часто буваю і в Римі, і в Україні. Останніх кілька місяців я виконував покладені на мене обов'язки і зрозумів, що всього не можу зробити добре. Мої вірні в Лондонській єпархії потребують сталої опіки. Єпископ повинен дбати про єпархію, відвідувати парафії, бути з людьми на всі 100%. Для добра єпархії треба особи, яка займатиметься тими двома островами. Тому я звернувся до Святішого Отця, і він ласкаво звільнив мене від обов'язків у Лондонській єпархії Пресвятої Родини.

З якими відчуттями відходите? За чим будете сумувати? Як підтримуватимете зв'язок з вірними, для яких ви були і залишатиметеся духовним батьком?

Вл. Г. Лончина: Я мав гарні стосунки зі священниками і в кожній парафії знаходив людей, які справді шукають Бога і цінують візити душпастирів. Такого безпосереднього стосунку з вірними мені бракуватиме. Завжди було приємно бачити, як різні парафії та організації співпрацюють, щоб зберегти й розвинути те, що маємо. Це виявляє здоровий дух наших вірних, за яким з особливою вдячністю спостерігав. Я пробув у Великій Британії 10 років. Це найдовший термін мого пастирського служіння, і мені бракуватиме людей, з якими сформувався духовний зв'язок.

Про якого нового єпископа для єпархії мрієте?

Вл. Г. Лончина: Насамперед, це має бути людина молитви, яка заступається перед Богом за своїх священників, богопосвячених і вірних. Це – душпастир, який відкритий до людей і хоче їм служити. Не боїться викликів і готовий жертвувати часом і силами, щоб бути з людьми, відвідувати навіть найвіддаленіші парафії, підтримувати священників та розвивати душпастирства. Єпископ має любити священників і бути для них справжнім батьком. Це має бути єпископ, який шанує і любить наш обряд, наші традиції. Звичайно ж, потрібно знати англійську, бо наш єпископ є частиною римо-католицької єпископської конференції Англії і Уельсу, тому я іноді мав зустрічі з місцевими єпископами. Ми також підтримуємо контакти з сиромалабарцями, це східні християни з Індії, які в Англії мають свою єпархію, так як і ми, українці. Підсумовуючи, скажу, тут потрібно духовності, відкритості і праці.

Що буде з Паризькою єпархією, де ви є Апостольським адміністратором?

Вл. Г. Лончина: Залишатимуся на цій тимчасовій позиції, аж поки наш Синод не вибере нового єпископа, а Святий Престол його не потвердить. У Паризькій єпархії дбатиму про те, щоб втримати і розвинути все те, що за 6 років здобув владика Борис Ґудзяк.

Але разом з тим ваше єпископське служіння не закінчується. Яким тепер воно буде?

Вл. Г. Лончина: У нашій Церкві як єпископ я був на різних позиціях, тому зміна служіння для мене не нова. Був в Італії, Іспанії, куріальним єпископом в Україні, ще священником служив і в моєму монастирі Студіоні, і на парафії св. о. Миколая в Пасейку (Нью-Джерсі), працював як аташе в Апостольській Нунціатурі в Києві, був духівником у Львівській семінарії і викладачем тамже, як також у Львівській богословській академії та в інших наукових закладах. На всі ці різні служіння дивлюся як на одну суцільну лінію мого душпастирства. До кінця життя я зв'язаний з усіма людьми, яких зустрів, з якими працював – їх усіх ношу у своєму серці і в своїх молитвах. Де б я не був, то вони завжди будуть для мене дорогими.

Дозвольте дуже пряме запитання: що означає єпископська влада і що означає її свідомо з себе знімати? Світ – і сучасний і минулий, просто схиблений на владі; звідки у вас сили цьому противитися?

Вл. Г. Лончина: Єпископська влада – це не влада сили, а сила служіння. Якщо не буду служити вірним, то хоч матиму навіть найбільшу на світі владу, вона користі нікому не принесе. Не зрікаюся влади, щоб шукати престижу чи вигідної позиції, а бажаю добра для цієї єпархії. Я довго в молитві роздумував над тим, який найкращий спосіб, щоб своїй єпархії та своїм людям послужити. І вважаю, що після 10 років треба відійти і дозволити іншим узяти на себе цю відповідальність, щоб єпархія могла рости й розвиватися.

Розмовляла Мар'яна Карапінка.
Подано за інтернетсторінкою Єпархії св. Володимира Великого у Парижі

УСЕ ЙДЕ ЗА ПЛАНОМ. ПЛАНОМ ПУТІНА

Двадцять років російський фюрер методично змушував Україну відмовитись від незалежності. Згадаймо Тузлу (спроба захопити Керченську протоку), постійний газовий шантаж, Харківські угоди (продовження перебування Чорноморського флоту), нав'язування світові думки, що Україна – сфера інтересів Росії (2008 рік – саміт НАТО у Бухаресті, де нам і Грузії, попри очікування, не дали Плану дій щодо членства в НАТО), методичне викорінювання української мови, культури, історії…

Путін продовжував імперську політику Росії, яка століттями перетворювала Україну на Малоросію. І раптом – Майдан, Революція гідності, втеча Януковича. Україна в останній момент зірвалась з російського гачка. Тоді Путін йде на крайні заходи – військову аґресію. Цей метод у 2008 році вже апробував на Грузії. П'ять з половиною років нас «примушували до миру» на умовах аґресора. П'ять з половиною років ми чинили відчайдушний спротив. Десятки тисяч жертв… І врешті-решт більшість українців, «втомлених» війною, таки захотіла «миру». Миру за будь-яку ціну. Втім, ціна відома – Путін її не раз озвучував…

Обмін українських заручників на російських чи проросійських злочинців (а не «обмін полоненими», як нам нав'язують російські пропагандистські ЗМІ і за ними повторює більшість українських медіа) – перший суттєвий крок до реалізації диявольського плану Путіна. Як завжди, Кремль усе зробив максимально цинічно. Під ширмою гуманності та милосердя «розвів всіх, як кошенят». Бо хто посміє виступати проти акту гуманізму? Усі так довго і майже безнадійно чекали на повернення додому політв'язнів Кремля. І ось нарешті це диво сталося! Звісно, усі раді і щасливі… Саме на цю ейфорію Путін і розраховує. Вона повинна стати густою завісою для подальших, вже не таких популярних кроків української влади.

Українцям, та й світові, подають інформацію, що відбувся рівноцінний, а відтак справедливий обмін у форматі «35 на 35». Насправді це чергова маніпуляція. Серед 35 повернених Україні заручників – 24 моряки, яких Росія захопила у районі Керченської протоки у листопаді 2018 року. Україна в жодному разі не повинна була погоджуватись включати їх в «обмінний фонд». До 6 вересня Росія була зобов'язана віддати моряків Україні згідно з рішенням міжнародного суду. Путін тягнув до останнього. Але далі тягнути б уже не зміг. Якби 6 вересня моряки не були на волі, по всьому світові почали б арештовувати російські судна, забороняти їм заходити у порти. Допустити цього Путін не міг. У нього не залишалося маневру – ще трохи витримки та терпіння, і він би відпустив моряків. І тут Зеленський робить йому неоціненну послугу: дає можливість зберегти обличчя. Ба більше! З глухого кута, куди Путіна загнало міжнародне право і санкції, він виходить тріумфатором та миротворцем. Моряків Росія мала звільнити без будь-яких умов, а їх відпустили під особисте зобов'язання уповноваженої з прав людини Людмили Денисової, тобто у статусі злочинців.

Показовою є й історія з Володимиром Цемахом, якого внаслідок блискучої спецоперації СБУ та ціною життя одного з найкращих українських контррозвідників було затримано на території окупованого Донбасу. У 2014 році Цемах був «командиром ППО угруповання ДНР» у Сніжному. Він вважається одним з головних підозрюваних у справі збитого «Боїнга». Попри це, Україна віддала Цемаха. І тут є кілька поганих сигналів.

Перший – напередодні український суд відпустив його на поруки. Це свідчить про абсолютну залежність судової системи від влади. За попередньої влади суди поводились більш незалежно, принаймні від Адміністрації президента. Другий поганий сигнал – Україна видала ворожій країні свого громадянина, бо Цемах хоч і злочинець та зрадник, але формально громадянин України. По суті, Цемаха віддали на вірну смерть. До речі, російські спецпризначенці Єрофеєв і Александров, яких обміняли на Савченко, вже мертві…

Попередня влада відмовлялась грати за правилами аґресора. Стійкість і безкомпромісність України стримувала і наших західних союзників, які давно були готові закривати очі на витівки «російського ведмедя». Україна їм ці очі муляла, щоразу нагадуючи про принципи і цінності, які декларує і на яких тримається цивілізований світ. Захід вимушено грав на боці України і за першої-ліпшої нагоди готовий був умити руки. Нова українська влада таку нагоду дала, вона вирішила піти таким бажаним для західних партнерів шляхом – шляхом умиротворення аґресора. І бачимо, як тішаться наші європейські партнери, як усіляко підхвалюють Зеленського. «Росія та Україна обміняли багатьох ув'язнених. Дуже гарна новина, можливо, перший гігантський крок до миру. Вітаю обидві країни!» – написав Трамп у своєму Twitter. Здавалось би, як гарно написав, як щиро. Насправді – верх цинізму, бо, вітаючи «обидві країни», на один рівень поставив аґресора і жертву.

Меркель, Макрон, Трамп – усі в один голос твердять, що обмін – це перший крок на шляху до миру. Їм давно хочеться пом'якшити, а може, і скасувати санкції, які боляче б'ють не лише по економіці Росії, а й по європейському бізнесу. Тільки великі світові гравці не уточнюють, за рахунок кого і на чиїх умовах буде досягнуто миру. Бо знають, що свої дивіденди отримають за рахунок України. Війну можна або виграти, або програти. Або мир, або капітуляція. Десь посередині не вийде…

Під час спецоперації із захоплення екс-начальника ППО т.зв. ДНР Володимира Цемаха загинув доброволець 74-го розвідувального батальйону Олександр Колодяжний, який піднімав український прапор над Донецьким летовищем в 2014 р., і ще двох співробітників СБУ було поранено. (Текст: Апостроф; с-на: obozrevatel.com)

Тепер про можливі кроки назустріч миру, точніше, назустріч Путіну. Чого хоче Росія? Повернути Україну у сферу свого впливу. Для цього їй потрібно заблокувати наш рух в ЄС і НАТО. Саме з цією метою вона і розпочала військову аґресію. Зараз Путін домагатиметься конституційної автономії Донбасу. Знову реанімували т.зв. план Штайнмайєра – проведення виборів без демілітаризації, по суті, для узаконення ставлеників Кремля, проросійських терористів. Допустити цього не можна у жодному разі. Бо це кінець Україні. Це повільна, але неминуча смерть. Як від раку. Донбас після п'яти років окупації і є цією раковою пухлиною, яка пустить свої смертельні метастази. Такий сценарій заблокує наш рух у ЄС і НАТО. Україна потрапить під цілковиту залежність від Росії.

Чи розуміє Зеленський у яку пастку його заганяють? Я не знаю відповіді на це питання. Але знаю з історичного досвіду: умиротворенням аґресора війну не зупинити. Так можна спровокувати ще одну війну. Цього разу громадянську, оскільки частина притомних українців ніколи не змириться з таким сценарієм: годувати контрольовану Росією територію, на якій виховують, починаючи з дитячого садка, ненавидіти усе українське…

На жаль, хорошого, принаймні гідного виходу з нинішньої ситуації немає. Цю розвилку ми вже минули, коли обрали Зеленського, який пообіцяв українцям легкі рішення складних проблем. Одне з них – «просто перестати стріляти».

Країну ще можна врятувати, якби нова влада дотримувалася у відносинах з Росією лінії попереднього керівництва держави і тих домовленостей, які були досягнуті раніше. Повернення Донбасу неможливе без виведення звідти російських військ та найманців, контролю над українсько-російським кордоном та тривалого періоду деокупації… Будь-які поступки Путіну – це пастка, в яку Росія заганяє Україну. Але біда у тім, що Зеленський робить усе наперекір Порошенкові. Цим нагадує Трампа, який нівелює все, чого досяг Обама, і в усьому його звинувачує. Путін потирає руки.

Наскільки далеко Зеленський готовий зайти у цій тактиці? Чи призведе ця політика до неминучої капітуляції, чи Зеленський наївно сподівається обіграти Путіна, притупивши його пильність, – наразі достеменно не відомо. Але тривожні дзвінки вже є. Один з них – шокуюча заява голови парламентського комітету з питань зовнішньої політики Богдана Яременка (від «Слуги народу»), що для поліпшення атмосфери під час переговорів з Росією про мир та для «відновлення довіри» варто вивести американських інструкторів з території України. Можна припустити, що пан Яременко, отримавши посаду голови комітету, на радощах збожеволів, але навряд. Радше ця заява – такий собі пробний камінь, тестування громадської думки. Або ж прелюдія до капітуляції? Бо «миротворець» Путін готовий подарувати Україні мир лише за цієї умови…

Наталія Балюк, «Високий Замок»

ГОЛОДІВКА (2)

(грудень 1989 – вересень 1990)

Москва, Арбат, 1989 р. Серед інших: Степан Хмара, поруч нього праворуч – Люба Демус; стоїть друга ліворуч авторка спогадів Ярослава Людкевич; поруч неї праворуч – Ганна Мороз

Очевидно, що віруюча паства в Україні не могла залишитись байдужою до починань свойого духовенства, до заклику Степана Хмари, то ж голодівку протесту підхоплюють численні громади віруючих.

Вже з 21-го травня до Москви стали прибувати українські греко-католики, які в чужому, незнайомому їм місті на повен голос заявили про своє існування. Всупереч глумливим запевненням відповідальних у справах релігії урядових осіб, що УКЦ складається з «трьох старіков да єщо пяті беззубих баб» – «Ми є!»; «Нас п'ять мільйонів»; «Поверніть нам нашу Церкву»; «Віддайте храми, збудовані нашими предками для нас», – у відповідь голосили плакати вірних.

Перші прибульці, в основному літні люди – селяни з Дрогобиччини та Самбірщини, вони ніяковіють у незвичній для себе ситуації. З трудом долають мовний, а головне психологічний бар'єр, боязко стоять на Арбаті під крамницею «Українська книга», намагаючись якнайзрозуміліше пояснити мету акції: вибороти права для своєї знищеної Сталіном Церкви, захистити прадідівську віру та традиції.

Наш головний організатор, лідер, керівник (так його по різному називають), – С. Хмара переходить з краю в край пікету. Як тільки зауважить у когось важку ситуацію, поспішає на допомогу: адже більшість приїжджих пікетувальників погано обізнані з історією Церкви і їм не під силу дискутувати і відповідати на часто підступні запитання натовпу, що тісно оточив нас півколом. Та й звідки могли вони почерпнути ті знання, якщо вся інформація про історію та культуру рідного краю, Церкви або замовчувалася, або подавалася радянськими істориками у спотвореному вигляді?

Про Хмару цього не скажеш, він за спеціальністю лікар, за покликанням історик, автор змістовної праці про УГКЦ, член Комітету із захисту прав УГКЦ. Думки формулює лаконічно, змістовно, переконливо. Його слухають уважно, не часто перебивають.

Від першого дня нашого пікету в Москві нас підтримують українці Москви з об'єднання «Славутич». Приєднуються до нас, жертвуючи своїми справами, своїм часом. Переносять разом з нами протягом довгих місяців нашої акції злигодні, турботи та невдачі.

Травень у Москві видався холодним. Під вечір весь наш гурт аж синіє від холоду, але, нагадуючи хоробрих олов'яних солдатиків із відомої казки Андерсена, мужньо стоїть до сутінків.

23-го прибувають «пілігрими» з Червонограду. Це кадри, вишколені самим Хмарою. З ними нема клопоту. Тепер нас показна група, настрій відмінний. Відчуваю, що знайомство наше перейде в тривалу дружбу.

Орест Карелін зі Львова – диякон, художник, вчитель, відправляє молебень до Пресвятої Богородиці. Клякаємо просто на бруківку. Москвичі спостерігають за нами здивовано – таке явище для них незвичне. Співаємо гарно, в деяких принагідних наших слухачів – сльози, адже церковна музика для них незвична.

До мене підходить інтелігентного виду старушок.

— Ви Ірина?

— Ні, я Ярослава.

І починається звична для громадян колишнього Союзу розповідь. У 1930-х роках батька мойого співрозмовника арештували, а його самого вигнали з дому. Дівчину, з якою він товаришував, згодом теж заарештували. Так вони більше в житті і не зустрілися…

— Ми мешкали тут, поруч, на старому Арбаті. Я тут виріс, тут прожив найкращі роки свойого життя. І в одну несподівану мить все різко змінилося… Хоч би знати, де батькова могила…

— Ми помолимось за нього, скажіть тільки ім'я.

— Антоном звали, – видавлює крізь сльози старушок, відходить. Ми розпочинаємо заупокійну молитву…

Ех, долі людські! Скільки горя, скільки крові пролилося!.. «Чи довго ще на цім світі катам панувати?»

Сонце вдень пригріває скупенько. В обідню пору повз наш ряд проходить пристойно одягнений чоловік.

— Молодці, молодці ви! Я з Сахаліна. Нас там тисячі таких, як ви… – по обличчю течуть сльози, голос зривається, він відходить…

Мені спазм стискає горло. Але плач на Арбаті – недозволена розкіш. Скільки-то нашого люду волею-неволею історії нашої неласкавої розсіяно по глухих нетрищах необ'ємної орласто-серпасто–молоткастої… Поруч з нами стоять наші однообрядці – росіяни, теж греко-католики.

Хоробро відбиваючи атаки, з кожним днем наш гурт росте, набирається досвіду. Але водночас появляються і особи, які намагаються спровокувати натовп біля нас до сутичок, до ворожнечі.

— Ви бандєровци, убійци, ізмєннікі своєво народа, оуновци, фашисти!..

Іноді ситуація стає загрозливою.

Від першого дня акції з нами пікетує москвич, українець за національністю, журналіст «Радіо Свобода» Анатолій Доценко. Доценка можна сприймати, можна не сприймати, можна з ним погоджуватися, можна сперечатися, єдине, чого не можна – пройти повз нього байдуже.

Спостерігаю «жанрову» сценку: Анатолій розповідає про нашу Церкву, про митрополита Андрея Шептицького, зокрема, як він у період війни, сам наражаючись на смертельну небезпеку, рятував євреїв від смерті. Натовп слухає уважно. Модно вдягнена літня дама насуплено, з явним невдоволенням, прислухається. В ході розповіді її обличчя розгладжується, ясніє, врешті підходить і подає Толі руку: «Ну, маладой чєлавєк, желаю вам успєха». За її прикладом підходять інші слухачі…

Представників «Пам'яті» на нашу сторону важко прихилити. В якийсь момент без причини накидаються з кулаками на Доценка. Спільними силами відбиваємо напад. *(далі буде)*

Ярослава Людкевич
(каралася в совєтських концтаборах в роках 1949–1956, на засланні з 1956 по 1966 р.)

Українці в Швеції

ПРИВІТАННЯ КАРДИНАЛУ АНДЕРСУ АРБОРЕЛІУСУ

Апостольська Екзархія для українців католиків візантійського обряду в Німеччині і Скандинавії та українські душпастирства в Швеції, які діють за сприянням Стокгольмської Єпархії – вітають Його Еміненцію Кардинала Андерса Арбореліуса з ювілеями: 40-літтям священства (8.09) та 70-літтям з дня народження (24.09).

В день народження єпарха Стокгольмської Дієцезії служилась в єпископській катедрі в Стокгольмі благодарна літургія о 17:00 годині. З ювіляром сослужило багато священників; храм був заповнений вірними різних національностей. Кардинал Андерс Арбореліус сказав у своїй проповіді, між іншим, що ми повинні жити за прикладом Пресвятої Богородиці. Вона вміла слухати; прийняла Боже Слово, і Воно є нашим життям.

Долучуємось і ми нашими подячними і прохальними молитвами в наміренні місцевого Владики – Кардинала Римо-Католицької Церкви. Даруй Боже Владиці здоров'я і довгі роки життя!

Отець Мирослав Костів

ПРОЩАЄМОСЯ З ПАНОМ ГРИГОРІЄМ КОМАРИНСЬКИМ

У четвер, 03.10.2019 року, відійшов у вічність до свого Творця, якого любив всім серцем й душею, якого прославляв вчинками милосердя супроти багатьох своїх ближніх, на якого скрізь уповав і якому завжди за все дякував, наш Парафіянин бл. п. ГРИГОРІЙ КОМАРИНСЬКИЙ. Його знали й шанували не тільки в українській громаді в Мюнхені, але й далеко за його межами. Пропонуємо вашій увазі розповідь пана Григорія про своє життя в інтерв'ю Фундації «Живі долі».

З Мозолівки до Мюнхену

Я народився 13 березня 1921 року у невеличкому селі Мозолівка Підгаєцького повіту Тернопільської області. Коли мені було 3 роки, помер мій батько. Нас було четверо дітей. Я був наймолодший, мабуть тому мама найбільше переживала за мене.

Я, як селянський син, мусив так само як всі інші пасти корів і ходити до школи (дехто на еміґрації каже, що вони були великі пани і такого не робили). Я закінчив сьомий клас у рідному селі. Пізніше поступив до ліцею у Підгайцях, але через фінансові труднощі було важко… Мама сама, четверо дітей. Тому я мусив залишити ліцей. Але суспільно-громадсько я все-таки працював. Вже у 16-му році мене втягнули до Юнацтва ОУН. В 1937-му році я став членом ОУН. Як я потрапив до ОУН… Спершу мені давали книжки, на цій підставі бачили, що я цим всім цікавлюся, і потім зондували, чи я б погодився.

Ми ходили у поле дуже часто, сходини були вночі. Там відбували вправи, з крісами [рушницями], але вони були несправжні. То була така маленька частина військової підготовки. Більше влітку, взимку це відбувалося рідше і в хаті. Влітку все було в полі, головно, коли на полях стояло збіжжя високе, бо у нас в околиці не було лісів.

Польська тюрма

У 1939 році польська поліція мене та ще 8 людей арештувала. Нас тримали у поліції в Підгайцях, а потім відправили до тюрми до Бережан. Порівнюючи польську і більшовицьку тюрми, польська була санаторієм! Польська поліція під час допитів поводилася досить належно, хоча мордобиття теж було. Били рукою, всюди. У Бережанах ми пробули 2–3 місяці. Мене питали, кого я знаю, я відповідав, що нікого.

Польська тюрма була для нас як університет. Адже там були лише українці, серед яких були люди, які мали закінчену вищу освіту, і вони нас навчали.

В Бережанах ми сиділи до суду. Засудили всіх: когось на 7, когось на 5 років. Мене, як наймолодшого, засудили на 1 рік тюрми і 5 років позбавлення громадянських прав. Просто за те, що я був членом ОУН. Нас перевезли до Львова до Бриґідок.

Ми сиділи там місяць. У залі був жах, дуже брудно. А найгірше нас дістали клопи, які лазили по стелі. Коли ми зняли хрест [зі стіни], то під ним все було в блощицях. Потім нас, близько 50 малолітніх хлопців, запакували у вагони і привезли до Варшави. Там нас завантажили до іншого потягу і привезли до Плоцька.

В Плоцьку ми жили у кімнатах по 4 людини, були двоярусні ліжка. Кімната була дуже маленька, ліжка стояли поруч, ледве можна було пройти. Ми могли отримувати польські газети, тому ми більш-менш знали, що діється у світі. Ми сиділи там приблизно 2,5 місяці.

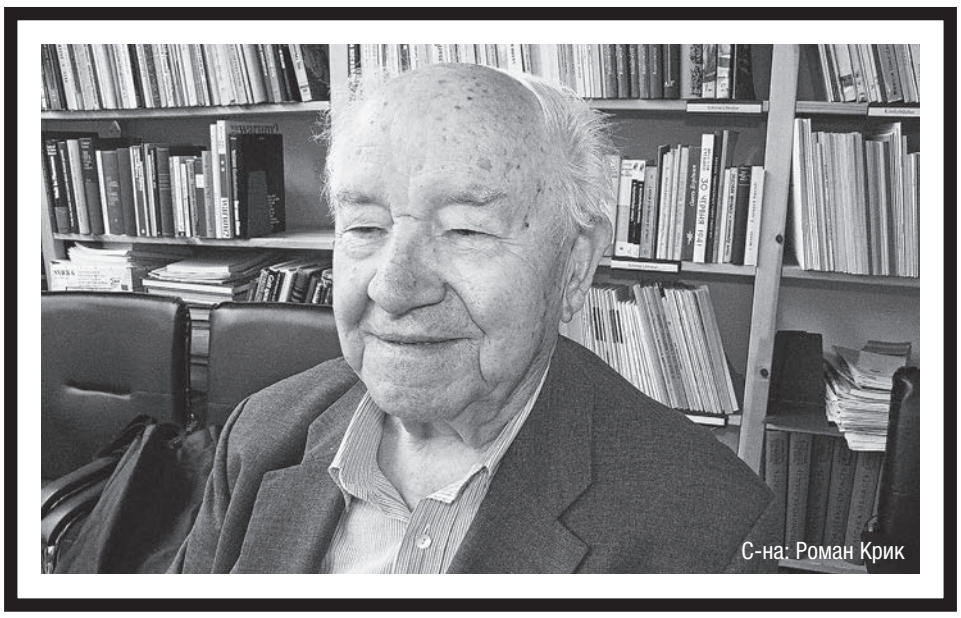
С-на: Роман Крик

Війна

Одного разу чуємо – якесь велике заворушення. Про що ідеться – не знаємо, бо ми в тюрмі і не маємо віконечка, щоб подивитися. Ми зрозуміли, що кидають бомби. Один день не дають їсти, другий день не дають… Тоді ми вчотирьох взяли лавицю і як почали бити! Вибили двері. Ми вийшли в коридор – нікого. Що робити? Всі пішли до канцелярії, там кожному видають маленьку червону карточку з печаткою, що означало, що він звільнений з в'язниці.

Вирішили піти на Варшаву. На дорозі багато людей, військо втікало, це був жах! Коли почали кидати бомби, ми розбіглися і нас залишилося четверо. І у такому складі ми прийшли до Варшави.

Був страшний голод. Просили у людей, деякі давали, деякі ні. Ми прийшли до Варшави, а її збомбили. Перед нами, на відстані може 500 метрів, кинули бомбу. Залишилася страшна яма. Ми як це побачили, відразу почали чимскоріш тікати з Варшави. Вирішили йти до Львова.

Дійшов до якогось поїзду, що їхав на Волинь. Я сів туди і приїхав до Топорова. Тоді я зорієнтувався, що це уже біля кордону, що небезпечно далі їхати. Я вийшов, а там люди вже говорять українською.

Під більшовиками

Я дійшов до свого села, до нормального життя. Але життя не стоїть на місці, треба щось робити. Тоді я записався до школи у Підгайцях. У той час в нас були більшовики.

Тоді якраз відкрилися трьохмісячні вчительські курси. Сказали так: нема вчителів, бо раніше вчителями були поляки та інші, тому ви ідіть [на курси], бо треба молодь навчати. Ми всі старші пішли на учительські курси і закінчили їх. Мене призначили потім вчителювати до Вишнівчика біля Зарваниці. Там було уже більше поляків, трохи жидів. Початково я навчав там перший клас. Діти були мною задоволені.

Одного разу я прийшов з уроків до канцелярії, а там сидять три НКВДисти і один міліціонер з Мозолівки, він був фатальний. Коли я зайшов, він лише махнув головою. Два вози приїхали [за мною], це була зима. Мене посадили на віз та відвезли до Підгаєць, до тюрми. Там вже почався сюрприз. Почали бити і все інше. Відразу хотіли вибити з мене признання, що я належу до Організації, з ким я знайомий, то всьо. Але вони не знали, що я вже бувалий в'язень, був загартований від цього. […]

Нарешті викликають до шефа тюрми. Він просить підписати, що мене звільняють. Відпустили з тюрми, я став і буквально не знаю, що з собою робити? Побув у хаті 4 дні і пішов у підпілля. Я вже спав по стодолах, в дальшому селі на Бучаччині, в Переволоці. Я був там у підпіллі, аж доки не прийшли німці. Підпільників тоді було багато. Власне з підпілля створилося УПА.

Втеча

14 липня 1944 р. я з товаришем Юльцьом мали йти до УПА. Проте, в Стрию ми не змогли зловити зв'язок, бо всьо втікало, нагло втікало… Так ми дійшли аж до Команчі. Там була маса народу, українців. Там ми хотіли знайти зв'язок з Організацією, і нам майже вдалося, але люди застережували нас, тому що підходили поляки, вербували людей і потім розстрілювали. Тоді вся наша група з Бібрки переїхала до Нового Санчу. Поїздом нас перевезли до Кракова, де ми просиділи у бараках два тижні. Потім нас перевезли на околицю Братислави, щоб ми всі допомагали будувати летовище. […]

В Німеччині

В Ашшафенбурґу в 1948 році відбувся з'їзд українців і було вибране Центральне Представництво Української Міґрації. З Ашшафенбурґу я переїхав до Реґенсбурґу, там було близько 7 тисяч українців, це був великий табір. Там були всі школи і Український технічно-господарчий інститут, який я скінчив. Потім нас перевезли до Ульму, з Ульму до Кенкецу. У 1952 році я переїхав до Мюнхену. У 1954 році я почав працювати в Українському Червоному Хресті, і в Технічно-господарчому інституті, і в Пласті… Ціле життя я працював. Я працював до 2005 року кожного дня. […]

У 1955 році, коли я працював у Червоному Хресті, я відвідав всіх українців в Баварії. Тут були зони: американська, французька і англійська. Я відвідав всіх, з кожним говорив, кожному подав руку. Я був у дорозі півтора місяці. Тому дуже багато старших людей мене знає. А молодь знає мене тому, що я 41 рік був у пластових таборах головним інтендантом. Ті [люди], що зараз є, знають мене менше, знають мене з церкви. А ті старші – з таборів. […]

Я хотів залишитися [в Україні], а не втікати перед совєтами, але ситуація склалася так, а не інакше. Я виїхав без нічого! Адже, я збирався вступати до УПА, тож не міг нічого з собою взяти. Але, дякувати Богу, людина своєю роботою, іншим, якось…

Храм

Я був у будівельному комітеті ще до приходу єпископа [Платона] Корниляка [в 1959 р.], ще був генеральний вікарій [Петро] Голинський. Ми збиралися будувати церкву там, де зараз Єпископська екзархія. А оскільки сусіди не погодилися, ми вирішили будувати церкву деінде. Пізніше німці дали нам цю площу [де зараз храм]. Був проект будівництва університету, будинку престарілих, але потім вирішили будувати лише церкву.

У нас був проект будувати церкву в українському стилі, не з однією, а з п'ятьма банями, але німці не погоджувалися. Вони вважали, що архітектурний стиль мікрорайону не підходить для цього. Єпископ трохи не прислуховувався до нас, він взяв архітектора німця, німець не дуже нас… Ми могли будинок [парафіяльний] збудувати трохи більший і трохи вищий. Але побудували [менший]…

Я уже старий еміґрант. Я був на інсталяції Корниляка в 1959 році. В церкві прислуговую уже більше, як 25 років, добровільно, ніхто мене не просив, але людина повинна щось робити, а тим більше тепер, коли я вже пенсіонер.

Мюнхен, 19.07.2011 р.
Розмову для Фундації «Живі долі» записав Роман Крик

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС
CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie fur katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100 Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потребі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetskyy
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF 1 M 0 5